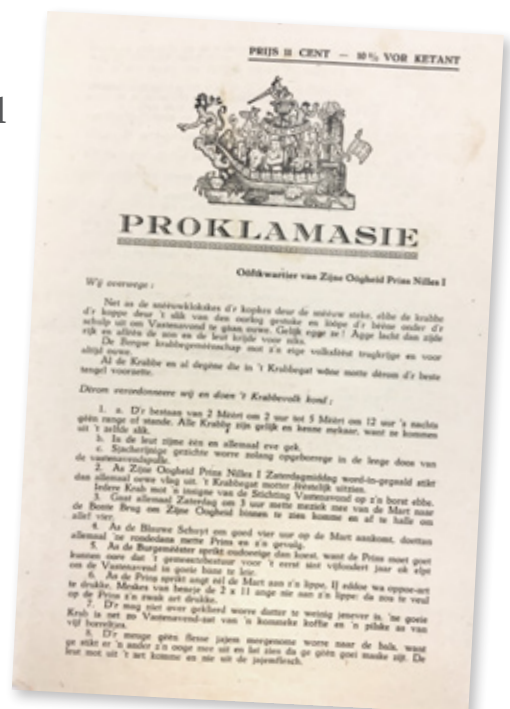

‘Agge mar leut ’et zonder zuilen en schotjes’

Deze kop staat boven een lovend portret van Prins Nilles 1 in socialistisch dagblad *Het Vrije Volk* van 30 januari 1958. Het laatste jaar van Kees Becht als dé wegbereider en smaakmaker van de naoorlogse Vastenavond in het Krabbegat. Als een eerbetoon aan Becht staat deze kop ook boven dit artikel over de rangen en standen in de Vastenavond van 1945 tot de jaren zeventig. Kern van dit betoog is dat er tijdens de Vastenavond wel degelijk zuilen en schotjes blijven zoals die in de maatschappij gevormd zijn, ondanks het veelgehoorde adagium dat tijdens het grootste volksfeest in Bergen op Zoom iedereen gelijk is en dat het verschil tussen rangen en standen verdwijnt. Dat neemt niet weg dat het gròdte féést door heel veel Bergenaren uitbundig gevierd én gedragen wordt. De Stichting Vastenavond heeft gelukkig de laatste jaren stappen gezet om in haar organisatie zuilen en schotjes te slechten. Het artikel eindigt daarom met de meest recente veranderingen in de organisatie, die enigszins recht doen aan de titel van dit verhaal.

door Jack Stuart

Proklamasie 1946.
Gin rangen en standen!
Foto: Archief Stichting Vastenavond

Prins Nillis 1 (Kees Becht) bij zijn afscheid in 1958.

Foto: Archief Stichting Vastenavond

De heroprichting van het naoorlogse carnaval geschiedt onder kommervolle omstandigheden. Daarom eerst een schets van die omstandigheden, omdat hierdoor inzicht ontstaat in de zorgen die gegoede burgerij, maatschappelijke instellingen, bestuur en clerus in 1944/45 hadden bij het initiatief voor de hernieuwde carnavalsviering.

De oorlog heeft niet alleen fysieke schade aangericht in Bergen op Zoom, maar zeker ook aan de samenleving, de verhoudingen tussen de burgers en aan het naleven van normen en waarden. Kort gezegd: er is sprake van desintegratie en moreel verval. Na de bevrijding op 27 oktober 1944 is het een tijdje feest in de stad.

Maar al snel beginnen de twee verzetsgroepen elkaar te bestrijden, ieder gesteund door grote groepen aanhangers. Daarnaast is er sprake van eigenrichting, diefstal, wantrouwen, losgeslagen jeugd.

Toch gaat het al snel weer de goede kant op en is er animo om carnaval te laten herleven. In de ruimere omgeving van het Jubelstadje aan de Schelde was het klimaat voor een hernieuwd carnaval niet bepaald warm. In Brabant en Limburg zagen het bisdom en veel lokale besturen de kans schoon om (tijdelijk) een eind te maken aan de 'verderfelijke' volksfeesten. In deze vijandige omgeving kwam het carnaval in Bergen op Zoom verbazingwekkend snel tot stand.

Het initiatief

Kees Becht, de latere prins Nilles¹, heeft de aanzet gegeven tot de gesprekken over de nieuw op te richten organisatie van het carnaval. Kees is met Corneel Sloomans, de bekende stadsarchivaris, stiekem al in de oorlogsjaren aan de slag gegaan en openlijk direct na de bevrijding. Er zijn indicaties dat zij gesprekken voerden met (carnavals)-

verenigingen en teerclubs over het nieuwe carnaval. Op papier heb ik daar niets concreets over gevonden. Maar zeker is dat eind 1945 een initiatiefgroep met Kees Becht, Jac Becht, Corneel Sloomans, Goof van Mastbergen en Jan van der Kreek, gesteund door de positieve gesprekken in de stad, stevig aan het werk ging. Eerst volgde een paar keer vruchteloos overleg met burgemeester Witte, die

uiteindelijk gezegd zou hebben: 'als de overkant het goed vindt, ga ik ook akkoord.' De 'overkant' was deken Van Dam die resideerde in de pastorie, schuin tegenover het stadhuis. Sloomans heeft een paar keer met Van Dam gesproken voordat deze de goedkeuring namens de R.K. Kerk gaf. Hij schatte terecht in dat er niets opgewassen was tegen de eeuwenlange carnavalskriebels in de stad. Toestemming dus, maar wel op voorwaarde dat veertig 'goede' Bergenaars de leiding zouden krijgen en dat het feest geen carnaval meer zou heten, maar Vastenavond. Dat zal hem katholieker in de oren hebben geklonken. Bovendien had carnaval

*De ondertekenaars
van het Manifest
zijn niet bepaald een
afspiegeling van de
Bergse bevolking*

een slechte naam. Zowel bij de overheid, de politie als bij de 'betere' burgers...

De 'goede' Bergenaren moesten mensen zijn die 'niet fout' waren in de oorlog, die te goeder naam en faam in Bergen op Zoom bekend stonden en die een afspiegeling van de Bergse bevolking zouden moeten vormen. Over de goede naam en faam van anderen heb ik geen oordeel, maar van mijn vader weet ik dat het goed zat. Waar ik wel een onderbouwd oordeel over heb, is dat er geen sprake was van een afspiegeling, een doorsnee van de Bergenaren.

Begin 1946 hebben de initiatiefnemers zonder veel moeite vijftig mensen bereid gevonden om het Manifest te ondertekenen, een aankondiging van de Nieuwe Vastenavond. De samenstelling van de ondertekenaars naar beroep is als volgt: Achttien directeur eigenaren van veelal middelgrote tot grote bedrijven. Acht administratief

ambtenaren. Zes middenstanders (drogist, bakker, kapper, kleding, foto). Dertien beroepen zoals notaris, vertegenwoordiger, apotheker, commissionair, bedrijfsleider, journalist, procuratiehouder. Vier ambachtslieden (kuiper, smid, huisschilder, fietsenmaker) en een hoofdonderwijzer. Op één (zaken) vrouw na, mannen met een behoorlijke tot goede opleiding en dito maatschappelijk posities.

De Manifestanten wonen vrijwel allemaal in koopwoningen in de wijken 00 (centrum/station) en 05 (Bolwerk/Zoom). Wijken met de hoogste inkomens. Één ondertekenaar woont in de Borgvlietsedreef in wijk 02 (Fort/Zeekant), een van de wijken met de laagste inkomens en de meeste sociale huurwoningen.

Schotjes van jewelste

Van de vijftig is één vrouw. De bevolking van de stad bestond tijdens de volkstelling van 1947 uit vrijwel

gelijke aantallen vrouwen en mannen: 14.191 en 14.273, 86% is katholiek en ruim 1% protestant.

Van de overgrote meerderheid van de bevolking, zoals ongeschoolden, landbouwers, vissers, arbeiders en huisvrouwen, stond niemand onder het Manifest. Over schotjes gesproken! De protestantse zuil is vertegenwoordigd door drie personen.

Het begin van de naoorlogse organisatie

Op 6 januari 1946 worden de Manifestanten door de initiatiefnemers voor het eerst bij elkaar geroepen in Hotel De Schelde. Daar besluit men tot oprichting van de Stichting Vastenavond Bergen op Zoom met als bestuursleden Jac.Becht (voorzitter), Pierre Nijssen (penningmeester), Wim Besling (secretaris), Korneel Sloomans (lid) en Kees Becht (lid).

Vervolgens bezorgt de stichting in oprichting het Manifest huis aan huis in heel Bergen op Zoom. Sloomans

DE INITIATIEFNEMERS

Jac Becht. Oom van Kees. Een bestuurder pur sang. Voorzitter van de VVV en het Oranjecomité, directeur turnvereniging UDI. Eerste voorzitter van Stichting Vastenavond.

Goof van Mastbergen. Bestuurder en verenigingsman. Penningmeester van de VVV. Voor de oorlog Grootste Boer en na de oorlog nog twee jaar.

Corneel Sloomans. Stadsarchivaris, kamerheer bij de burgemeester en Ereburger van Bergen op Zoom. Ontwikkelaar van de historisch verantwoorde inhoud van de Markiezaatsfeesten in 1938 en secretaris van de organiserende stichting. Bedenker van het sprookje, het spel Vastenavond. Productief schrijver over de historie van Bergen op Zoom. Actieve rol in de maatschappelijke wederopbouw na WO II.

Jan van der Kreek. Een goede huisschilder, maar vooral een uitnemend kunstschilder en ontwerper. Afgestudeerd aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten. In 1917 eerste decors voor de Bergsche Revue en nog vele daarna. Ontwerpt vele praalwagens en maakt honderden kleurrijke vaandels. Grote inbreng bij de Markiezaatsfeesten als voorzitter van de 'Versieringscommissie'. Organisatorisch talent.

Mr. Kees Becht. Mede-eigenaar van de frisdrankenfabriek B3. Meester in de rechten en net als alle Bechten een gemeenschapsmens. Sociaal-democraat, in 1945 gekozen in de tijdelijke gemeenteraad en later wethouder/locoburgemeester. Op 21 jarige leeftijd krijgt hij van Sloomans tijdens de feesten in 1938 een glansrol als schout. Vanaf 1945 is hij 11 jaar Prins Nilles 1. Eigenzinnig, flamboyant en creatief.

V.l.n.r.: Goof van Mastbergen als Gròtste Boer in 1922
Foto West Brabants Archief

Jan van der Kreek in actie 1948
Foto: Archief Stichting Vastenavond

Beeldje Jac Becht 1946

Maker onbekend. Foto H. Kolber,

West Brabants Archief

Kees Becht 1948 Foto collectie Becht

Corneel Sloomans 1950

Foto West Brabants Archief

Stichting Vastenavond BERGEN OP ZOOM		
1946 Ouderbekennen van het Manifest		
Num.	Namen	Opmerkingen
1	A. Krolburg Wzn.	Arde. Krolburg Breda. Gouding
2	J. Anelings	Arde. Krolburg Breda. Gouding
3	Th. Anelings	Arde. Krolburg Breda. Gouding
4	J. Bakker	Arde. Krolburg Breda. Gouding
5	W. G. Breda (Jouwe)	Arde. Krolburg Breda. Gouding
6	G. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
7	J. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
8	R. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
9	W. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
10	J. v. d. Buijs	Arde. Krolburg Breda. Gouding
11	H. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
12	Lo. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
13	P. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
14	W. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
15	J. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
16	R. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
17	R. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
18	G. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
19	G. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
20	J. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
21	H. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
22	P. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
23	G. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
24	H. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
25	J. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding

Stichting Vastenavond BERGEN OP ZOOM		
1946 Ouderbekennen v. h. Manifest		
Num.	Namen	Opmerkingen
26	J. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
27	M. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
28	R. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
29	J. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
30	R. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
31	W. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
32	G. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
33	J. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
34	P. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
35	R. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
36	G. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
37	J. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
38	H. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
39	G. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
40	H. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
41	K. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
42	G. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
43	F. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
44	G. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
45	A. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
46	M. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
47	M. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
48	M. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
49	M. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding
50	M. Breda	Arde. Krolburg Breda. Gouding

leest het ook nog voor op 3 februari 1946 in een radiopraatje. In het Manifest staat dat de burgerlijke autoriteiten: '[...] dit jaar de gelegenheid zullen geven de Vastenavondviering te hervatten, zij het dan ZONDER MASKERS OP STRAAT[...]'.

Ook gaat het stichtelijk over 'de gezonde volksgeest' en 'wat men doet en niet doet'. Benadrukt wordt dat de op te richten Stichting Vastenavond Bergen op Zoom los zal staan van alle bestaande verenigingen en zal bestaan uit '[...] vertegenwoordigers uit alle kringen der burgerij [...]'. Tot slot een oproep tot financiële steun door donateur te worden. En alle namen van de ondertekenaars.

De initiatiefnemers laten er geen gras over groeien. Want nauwelijks twee maanden na de eerste bijeenkomst is het al zover: op 2 maart 1946

Links:
Ondertekenaars
Manifest.
Foto Sjef de Wit ASV
Onder:
Het Manifest zelf.
Foto: Sjef de Wit ASV

Stichting Vastenavond Bergen op Zoom

Manifest

Bergenaren!

Nog enkele weken scheiden ons van Vastenavond.

Velen onzer vragen zich reeds enige tijd af, of de traditie der Vastenavondviering tengevolge van het jongste oorlogsgeweld niet haar natuurlijk einde heeft gevonden.

Het antwoord op die vraag hangt grotendeels van onszelf af.

Bij verschillende gelegenheden, zowel vóór als na de bezettingsperiode is gebleken, dat wij Bergenaren de kunst verstaan de goede toon te vinden, die bij een volksfeest past.

De Bergse gemeenschapsgeest doet alle verschillen verdwijnen. Deze gemeenschapsgeest vond steeds zijn hoogtepunt in de Vastenavondviering. Vastenavond was altijd HET Bergse volksfeest bij uitstek.

Aangezien de burgerlijke autoriteiten dit jaar de gelegenheid zullen geven de Vastenavondviering te hervatten, zij het dan ZONDER MASKERS OP STRAAT, doen wij een beroep op Uw medewerking om in besloten kringen de Vastenavondviering te doen verlopen op goede Bergse manier.

Vreemden kwamen hier om Carnaval te houden op hun wijze, een wijze die ons niet ligt, omdat ze een gevaar inhoudt én voor onze eigen geaarden zeden en gewoonten én voor de traditie.

WIJ willen Vastenavond houden op onze oude manier, om de grappen, de humor en de voor-den-gekhoudery.

Op de besturen van verenigingen, die van oudsher "de leut" als programma punt hebben, rust een grote mate van verantwoordelijkheid, nu zij alleen verlot zullen krijgen besloten gemaskerde bals te houden. Vooral omdat heel veel jonge mensen, die de Vastenavondviering slechts van horen zeggen kennen, aan dit feest in hun verenigingen gaan deelnemen.

De ouderen, die, door ondervinding geleerd, weten "wat men doet en niet doet", moeten nu tonen deze traditie ten bate van de gezonde volksgeest te willen en ook te kunnen handhaven. Maar dat is niet genoeg.

Hoogtepunten van de Bergse Vastenavond vormden het INHALEN VAN DEN PRINS met zijn "Leutige Ploeg" en de OPTOCHT OP DINSDAGMIDDAG. Die stoet willen we terug, smaakvoller, beter verzorgd, geestiger, zonder platheid. Dat zal het beste middel zijn tegen alle uitwassen en het met recht maken tot "het feest van de sneeuwklodjes".

Het welslagen van zo'n optocht mag niet afhankelijk worden gesteld van het succes ener bedelpartij gelijk in het verleden.

Wat onder die omstandigheden tot stand is gebracht door T.O.G. dient met dankbaarheid vermeld.

Ten einde het doel te bereiken, dat wij ons stellen, bleek het bestuur van T.O.G. met de vergaderden van mening, dat het goed zou zijn dit onderdeel van ons volksfeest anders te organiseren m.a.w. deze organisatie moet berusten bij vertegenwoordigers uit alle kringen der burgerij en niet bij een bepaalde vereniging. Als uitvoersel van deze gedachtegang nam de Voorzitter van T.O.G. spontaan het initiatief een Stichting "Vastenavond Bergen op Zoom" in het leven te roepen. DIE LOS ZAL STAAN VAN WELKE VERENIGING OOK, met een eigen bestuur, eigen donateurs en financieel beheer. De bedoeling is dat IEDEREEN begunstiger van deze Stichting kan worden. Daarom is de minimum bijdrage op f 1,- gesteld.

Dit neemt niet weg, dat HOGERE BIJDAGEN o.l. VERWACHT MOGEN WORDEN EN ZEER WELKOM ZIJN.

Daarmee willen we dan de JAARLIJKE OPTOCHT zo goed mogelijk maken.

Reeds heeft zich uit de vergadering een technische commissie gevormd, die een grote praalwagen gaat bouwen "DE BLAUWE SCHUIT", waarvan het ontwerp reeds gereed is.

Hierover zal in de loop van deze en de volgende weken nog wel worden geschreven.

Het gaat dit jaar niet vóór alles om een grote maar om een GOEDE stoet.

Een ander kost natuurlijk nogal wat geld. Daarom hopen de initiatiefnemers, dat de Bergenaren aan deze opzet hun vertrouwen EN hun geldelijke steun zullen schenken. Dat zal de enige manier zijn, dit aloude volksfeest in de juiste sfeer jaarlijks op geestige en smaakvolle wijze te doen slagen.

Bergenaren, het laatste woord is aan U. Mislukt deze welgemeende poging door het ontbreken van Uw financiële steun, dan verliest ge iets, waar ge niets voor in de plaats krijgt zodat slechts een gapende leegte achter blijft. We weten zeker, dat ge dit niet wilt. Ge weet dus wat van u wordt verwacht.

A. Asselbergs Wzn.	A. v. Dobbenburgh G. v. Mastbergen
J. Chr. C. Asselbergs	C. L. Govaerts
Th. J. M. A. Asselbergs	J. Matthijs
-Hammer	A. Graafmans
J. J. Th. Bakker	P. de Grauw
C. A. Becht	H. J. v. Gruting
Mr. C. J. G. Becht	P. Hagenaars
J. C. Becht	C. J. C. Henning
L. M. Becht	F. Houtman
W. J. Becht	J. H. Hussem
J. v. d. Berg	J. P. Huygens
N. A. Berkhout	M. Huijsman
W. F. G. Bestling	A. Janvier
P. G. H. Boekholt	A. v. d. Kreek
W. v. Broekhoven	J. v. d. Kreek
J. A. Couwenberg	A. Magnée
A. G. v. Dixhoorn	W. Magnée
	W. Martens

**Geeft Uw vertrouwen!
Geeft Uw werkracht!
Geeft Uw financiële steun!**

Meldt U aan als donateur, door inlevering van aangehechte strook, bij een der ondertekenaars, bij voorkeur op het voorlopig secretariaat Fortuinstraat 12.

Ondertekende

Adres

geeft zich op als donateur van de Stichting "Vastenavond Bergen op Zoom" en wenst als zodanig bij te dragen: f 1,- / f 2,50 / f 5,- / f 10,- / f 25,-.

* Hij zal het bedrag storten op rekening Stichting "Vastenavond Bergen op Zoom" bij de van Mierlo-Bank.

* Hij verzoekt per kwitantie over het bedrag te beschikken.

* Doorhalen wat niet verlangd wordt.

Hotel De Schelde in 1940. Foto West Brabants Archief

overhandigt burgemeester Witte bij de intocht de sleutel van de stad aan Prins Nilles 1, als teken van goedkeuring en vertrouwen door de gemeentelijke overheid. Bergen op Zoom is daarmee de eerste stad na de oorlog die carnaval weer op de kaart heeft gezet.

Maar zonder slag of stoot verloopt de heroprichting niet...

Oprichting Stichting Vastenavond

Het voorlopig bestuur toonde zich, in een uitnodiging d.d. maart 1947 voor een vergadering van den Grooten Raad (ruwweg bestaande uit de 'Manifestanten'), ontevreden over de 'inwendige organisatie van de Stichting'. In niet mis te verstane bewoordingen werd ook het gebrek aan deelname, medewerking en betrokkenheid tot dan toe aan de orde gesteld. De aanwezigen op 25 maart 1947 worden voor het blok gezet: flink meewerken of vertrekken uit de Stichting. 'Voor afweziggen ZONDER KENNISGEVING, zal het Bestuur over de vervulling van Uw plaats een voordracht bij den Grooten Raad indienen.' Duidelijke taal dus.

Op 18 september 1947 is de

Stichting Vastenavond (kortweg de Stichting) formeel opgericht.

In artikel 11 wordt *De Gròdte Raad* ingesteld. Die bestaat uit tenminste 44 en ten hoogste 66 leden. *De Gròdte Raad* benoemt het bestuur dat moet bestaan uit leden van *De Gròdte Raad*. Het bestuur draagt nieuwe leden voor aan *De Gròdte Raad*. Kandidaten moeten donateur zijn, oftewel 'maske'. *De Gròdte Raad* benoemt vervolgens met meerderheid van stemmen al of niet de nieuwe leden.

Upper ten

De eerste formele vergadering van *De Gròdte Raad* is op elf-ellef 1947.

De Gròdte Raad benoemt in die vergadering nieuwe leden. Daarna bestaat de Stichting uit zestig leden, onder wie ongeveer 45 mensen die al vanaf begin 1946 actief zijn. In het Huishoudelijk Reglement van 1949 wordt de naam *De Gròdte Raad* veranderd in *De Grote Raad*. Ook de nieuwe mannen zijn overwegend *upper ten*, gezien hun beroepen. Die zijn vergelijkbaar met die van de Manifestanten.

De meeste leden zullen twintig tot dertig jaar actief blijven. Als we kijken naar de samenstelling van het bestuur en de commissies in 1970, stammen er

nog een dertigtal leden uit 1945-1948. Met name het beleid (bestuur) en de inhoud (Commissie Protocol) worden vooral bepaald door de mannen van het eerste uur. *Gròdste Boer Sjef* de Graauw was daarin lang dominant. Koert Damveld (Prins Manus I en jarenlang bestuurder van de Stichting): 'Hij zorgde dat hij binnen de Stichting Vastenavond heer en meester was. Hij was gewoon de baas. Iemand anders kon wel voorzitter zijn van de club, maar Sjef was èn *Gròdste Boer* èn voorzitter van de Commissie Protocol en daar werd besloten wat we gingen doen.' Sjef was bij de club van 1948-1975, waarvan 23 jaar als voorzitter Protocol.

'Er is te lang
in dezelfde
vijver gevist'

Sterke hiërarchie

Er ontstaat van meet af aan een sterke hiërarchie. En een gesloten, in zichzelf gekeerde organisatie omdat ook nieuwe mensen moeten voldoen aan de vereiste kwalificaties die alleen het bestuur zelf bepaalt èn toepast: 'ons kent ons'. Gevoelige onderwerpen

Eerste 'sleutel van de stad' 1948.

Afscheid Sjef de Graauw, als *Gròdste Boer* 1974. Foto ASV

die in *De Gròdte Raad* aan de orde komen, worden direct doorverwezen naar het bestuur. Leden die uit de pas lopen, krijgen het vriendelijk doch dwingend verzoek hun driepikkel in te leveren: eruit met de geit.

De Stichting wordt tot half de jaren zeventig geleid door dezelfde mensen of trouwe volgelingen daarvan. Er is weinig doorstroming, dus geen verversing met jongeren. Koert Damveld: 'Er is te lang in dezelfde vijver gevestigd.' Daardoor is te lang vastgehouden aan werkwijzen en morele waarden die in de maatschappij sinds de tweede helft van de jaren zestig al aan het verschuiven waren. In de jaren vijftig en zestig was de maatschappij nog sterk verzuild en dus werden er ook in (de leiding van) de Stichting 'hoge' morele, katholieke standaarden gehandhaafd. Maar voor sommigen kon er toch een uitzondering worden gemaakt: 'voor den dieje was da d'anders', werd er dan gezegd.

Peter van der Velden (oud-burgemeester en actieve vastenavondvierder) over de gevolgen van de gesloten cultuur binnen de Stichting: 'Op termijn volstaat dat niet, dat blijft niet houdbaar. Het is verstandig diverser samen te stellen, niet alleen omdat het maatschappelijk moet maar omdat het belangrijk is voor de kwaliteit van de organisatie van een feest als de Vastenavond. Wat mij fascineert, is hoe het mogelijk is dat het zo lang moest duren voordat

Prins Manus I (Koert Damveld) 1989. Foto ASV

vrouwen zijn binnengehaald.'

Pas na 1974, bij het aantreden van Wim van Vliet als Gròdste Boer, wordt de organisatie langzamerhand wat minder hiërarchisch, meer naar buiten gericht en ontvankelijker voor ideeën van buiten de eigen club. Maar diverser?

Het resultaat mag er zijn

Dankzij de strakke 'top-down-leiding', de kwaliteiten in het bestuur en *De Gròdte Raad* en een effectieve werkverdeling in bestuur en commissies, ontstaat al snel na de oprichting organisatorische en uitvoerende

kracht. Die kracht zit ook in de tomeloze inzet van de meeste leden. Financiële, materiële en personele steun is vaak zo geregeld, via handige ingangen bij relaties en bedrijven. De goede verhouding met ambtenaren en bestuur van de gemeente maakt veel bijzondere dingen mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van het stadhuis, de herinrichting van straten, waarbij rekening gehouden wordt met de benodigde ruimte voor optochtvoertuigen. De lantaarnpalen worden er tijdelijk voor scheef gezet. Max Berger (Prins Miel I, invloedrijk

Burgemeester Peter van der Velden, intocht 2001. Foto: Thom van Amsterdam WBA

lid van de Stichting) schrijft in 2013 over de eerste decennia: '[...] het resultaat is een gemeenschapsfeest waarvan je de waarde nauwelijks kunt overschatten. Want als je in de vastenavendtijd om je heen kijkt, dan zie je en voel je dat dit feest ons in de poriën, in de haarvaten, zeg maar in de genen zit. Een feest dat zich bedient van een groot creatief palet, breed gedragen wordt, generaties en rangen en standen met elkaar verbindt.'

Breed gedragen door de bevolking. Dat blijkt uit massaal, steeds meer verkleed publiek bij de openbare elementen: Intocht, Kindervastena- vend (al moesten de *kreukeltjes* de eerste maandagen nog gewoon naar school) en Optocht. Dat blijkt eens te meer uit de genereuze financiële steun die huis aan huis opgehaald wordt. De forse bijdrage van de bevolking vormt nog steeds een belangrijke pijler onder het volksfeest.

Lokale overheid en politie zijn tevreden: van meet af aan geen grote problemen met gedrag op straat, in cafés en bij bals. Er is de eerste jaren wel vrees of 'men' zich wel goed zal gedragen. Godfried Bomans ver- woordde die vrees in 1950 in het tijdschrift Elsevier: *'De Prins met wie ik het genoeg had veel te verkeren, vertelde mij dat hij na de bevrijding met een hiaat van vijf jaren zat in een jeugd, die het*

feesten niet geleerd had. Men wist het niet meer.' Maar de Bergenaren gedragen zich netjes zoals de Stichting Vastena- vend dat hen op allerlei manieren inpeert, zoals bijvoorbeeld verwoord in het vastenavendblatje van 1948: *'In de*

Je voelt dat dit feest ons in de poriën, in de haarvaten, zeg maar in de genen zit'

prinselijke verklaring [...] klinkt ook de bezorgdheid door voor het zuiver houden van de sfeer. "Lat ons allemaal zorregge dat ons feest goed verloopt: deur zellef 't voorbeeld te geven oe 't mot; deur onze jongere Krabbe te lere oe 't mot asse 't nog nie begrepe ebbe; deur de vreemdelinge as 't nodig is d'r op te wijze oe ut beslist nie mot!!'"

De kwaliteit van de optocht wordt genoemd. Zowel de ontwerpen van groepen en wagens als de uitvoering: top! De tevredenheid geldt niet alleen voor het straatcarnaval maar ook voor het grote aantal bals die in de eerste decennia allemaal bezocht worden door de Boereploeg: de Prins en

boeren van de Stichting. Die worden altijd enthousiast onthaald.

Peter van der Velden ziet nog meer positiefs: 'Door de behoudende cultuur van de Stichting is het feest niet gecommmercialiseerd, wat je in veel andere plaatsen wel ziet.' En: 'Onbedoeld heeft de Stichting ervoor gezorgd dat de gemeente vier of vijf welzijnswerkers per jaar heeft bespaard door het opbouwende vele werk van jongeren bij bouwclubs en dweilbands.' De eerste penningmees- ter Pierre Nijssen schijnt gezegd te hebben: 'Wat kost het de gemeen- schap als het allemaal nièt zo goed georganiseerd wordt!'

Dus alom grote waardering voor de mannen van het eerste uur. Een waardering die er nog steeds is, ondanks dat de Stichting op de hak genomen is als zijnde *De Blauwe Maffia*.

Schotjes en zuilen in de stad

Zoals in vrijwel alle steden van Nederland bestaat er ook in Bergen op Zoom een sterke scheiding van sociale klassen. In de jaren veertig, vijftig en zestig komen mensen met weinig opleiding en geld nauwelijks de eigen buurt uit. Winkeltjes, lagere scholen, kerken en cafés: alles is er. De midden- stand woont, werkt en gaat uit in het centrum. De gegoede stand woont in de betere buurten dicht tegen en ook in het centrum. Met voorzieningen als middelbare scholen, winkels en gepaste uitgaansgelegenheden. De Bergse samenleving bestaat in die tijd grofweg uit groepen die niet mèt elkaar leven, maar nàst elkaar. Dat blijkt tot de jaren zeventig ook het geval bij de viering van de Vastenavend.

In grote lijnen ziet het er zo uit: De *deftige* leden van sociëteit Thalia vieren carnaval in hun eigen gebouw. De wat minder *deftigen* bij toneelver- eniging Onder Ons en andere clubs. De zalen De Hollandsche Tuyn en De Korenbeurs herbergen eigen verenigingen: socialisten, protestan- ten en katholieken apart. De vele cafés in de binnenstad hebben hun *middenstandspubliek*. De Draak wordt

Opbrengst Incasso Burgerij 1992. Foto ASV

Links: Gebouw sociëteit Thalia in 1882. Foto WBA
 Midden: Bord Café 't Oude Fort. Foto Henk Franken. Privécollectie
 Rechts: Den Hollandsche Tuyn in 1984. Foto Ben Steffen, De Stem WBA

gefrequiteerd door de elite (en was tot voor enkele jaren *kluplokaal* van de Stichting Vastenavond). De Gouden Leeuw/Teitsma is iets minder elitair. Jan met de pet zit zowel in *eigen* cafés in de binnenstad, de Kaai, Dubbel-

straat als in cafés in de buurten rondom het centrum.

Henk Franken (expert oud-Bergse horeca): 'De bewoners van 't Fort bleven tijdens de vastenavondperiode meestal dicht in de buurt en liepen

dan de cafés op de Antwerpsestraatweg af. In de binnenstad kwamen de meesten vrijwel alleen maar met Kindervastenavond.'

Bij ons thuis hadden ze geen geld om mee te doen. Als de jongste van 8

Bejaardenbal met Prins Miel I (Max Berger) 1982. Foto ASV

Links: Tante Door achter de tap bij café Krijnen in de Dubbelstraat Foto ASV
Rechts: Vaandeltje Teervereniging Altijd Leut. Foto Henk Franken. Privécollectie

kinders liep ik vanaf 't Fort met m'n moeder, broertje John die boven me kwam en Lia, mijn jongste zusje, op maandagmiddag naar de Markt. Na afloop liepen we terug naar huis en kregen we 'n frietje en da was 't. Dinsdags met d'n Optocht liepen we met ooms en tantes de Antwerpsestraatweg af. De Optocht werd toen op dat stuk opgesteld. Daar was altijd veel vertier en er liep veel volk uit de Zeekant, 't Fort en de Jordaan van café naar café. En als ze d'r zakken vol hadden terug naar huis. Die kwamen niet in de stad.'

Teerclubs

Overall in de stad hebben heel veel cafés *teerclubs*. Het hele jaar door stoppen de stamgasten die er lid van zijn muntgeld in het gleufje van hun afgesloten laatje in een kast aan de muur. Er zijn teerclubs die het hele jaar door gezellige dingen organiseren, maar zeker in de vastenavendtijd. Hoogtepunt is het *kasje lichte*: het openen en openlijk tellen van de inhoud van de individuele 'spaarpotjes'. Wat er in zit, is voor de trouwe spaarder en een *bietje* is voor de club. Daar wordt dan wel een avondpro-

gramma (bal) van gehouden waar tevens familie en vrienden welkom zijn. Ook bedrijven en verenigingen organiseren bals die vaak besloten zijn en alleen toegankelijk voor *eige mense* en wat *introducés*. Er is ook heel lang zowel een katholiek als een protestant *ouwe-van-dage-bal*.

Dweilbands

In de jaren vijftig ontstaan dweilbands gebonden aan harmonieën en ook wel aan bedrijven. Instrumenten zijn duur, dus worden die in bruikleen gegeven aan de muzikanten. Tot eind jaren zestig zijn er een stuk of tien *meziekskes*.

Bijzonder was het ongebonden *Paporkest* dat al vanaf 1925 actief was. De leden kwamen uit een paar families rond de Dubbelstraat, hadden het niet al te breed en speelden in het begin op eenvoudige, ook wel zelfgemaakte instrumenten. Ze waren tegendraads, met een heel eigen geluid en repertoire en hadden niet veel op met de Stichting: die mensen hadden teveel kapsones. Ze speelden voor 1970 voornamelijk bij Tante Door (Krijnen) en in de cafés op de Kaai. De enige keer dat ze eind

jaren zestig bij de Sluiting mochten spelen, zetten ze 'Mexico' van de Zangeres Zonder Naam in en werden direct uitgefloten door het publiek. Exit Paporkest...

John Besling, muzikant in hart en nieren: '[...] hoe zit het eigenlijk met vrouwen in de vastenavendmuziek? Van oudsher kwamen veel carnavalsmuzikanten voort uit de harmonieën.

*Er ontstaat een
voorzichtige
samenwerking
tussen de Stichting
Vastenavond en
bouwclubs*

Uit het geraadpleegde fotomateriaal (ook vooroorlogs) is pas op een foto van de Sjekkes uit 1971 een vrouw (op altsax) te zien en waren er twee vrouwelijke aspirant-leden. In 1975 werd het eerste dweilbandje opgericht dat uitsluitend uit vrouwen bestond: *Lapputtummokkus*. Het aantal

vrouwenbandjes is daarna gestaag toegenomen tot een stuk of tien van de bijna honderd nu. In veel dweilbands spelen niet meer alleen mannen, maar ook *mèskes* hun *pertijke* mee.

Bouwclubs

De vele bouwers van wagens en loopgroepen in de optocht werken het liefst strikt gescheiden en wat geheimzinnig aan hun creaties. Vaak letterlijk diep weggestopt in koude, slecht verlichte *koten*. Er is weinig of geen contact met de Stichting (die vonden veel bouwers te bemoeizuchtig). In 1970 wordt, op initiatief van bouwer Ferd Quik, de eerste *kijkdag* gehouden in Halwana. Daarvóór mocht daar niemand anders komen dan mensen van de Stichting. Vanaf begin jaren zeventig ontstaat onder leiding van 'onafhankelijk voorzitter' Lauw Almekinders een voorzichtige samenwerking tussen de Stichting Vastenavond en bouwclubs. Dat mondt uit in een stichting van de

samenwerkende bouwclubs, de Bergse Bouwers. Beide stichtingen werken gezamenlijk in de Stichting Halwana aan beheer en ontwikkeling van bouwloodsen en andere faciliteiten.

Nog 'n schot

Vanaf de jaren zestig ontstaat langzamerhand nog een scherpe scheiding in de stad: een schot tussen geboren

Bergenaren en mensen met een andere achtergrond/cultuur. In de jaren negentig en begin twintig is daar door het bestuur van de Stichting ook flink wat aandacht aan besteed. Zonder veel resultaat, net als in veel andere steden. Voorzitter Rik Kamps van de '3 oktober vereniging' die het jaarlijkse Leidens Ontzet organiseert, kijkt terug op wat positievere ontwik-

Boven: Kinderdweilbandje in 1982. Foto Thom van Amsterdam WBA

Hierboven: De eerste vrouwendweilband Lapputtummokkus in 1976. De band is met de Stichting wezen praten om vrouwen toe te laten. Hun motto luidde: Wat een verlichting, vrouwen bij de stichting. Het heeft nog een kleine vijftig jaar geduurd voor het zover was.

Wagetjes kijke bij BC De leutige Krabben 1986. Foto Thom van Amsterdam WBA

kelingen. Het voert in dit artikel te ver om hier dieper op in te gaan.

Zuilen en schotjes geslecht?

Sinds de jaren zeventig worden overal in de maatschappij veel scheidslijnen doorbroken. Er komt maatschappelijke druk om diverser en democratischer te worden. Vrouwen eisen overal hun rol op. Kees Becht heeft er lang op moeten wachten.

Ook binnen de Stichting ontstaan aarzelende pogingen tot aanpassing aan de maatschappelijke ontwikkelingen. Daar wordt heel omzichtig mee omgegaan met als doel om de tradities en de ziel van de Vastenavond vast te houden. Prominent oud-bestuurder van de Oeteldonkse Club van 1883 in Den Bosch en publicist over carnaval, Rob van de Laar: 'De carnavalsorganisaties waren over het algemeen ontstaan uit de gegoeede burgerij die wel alles vóór de carnaval vierende clubs organiseerde, maar niet mét. Carnaval was immers voor iedereen en een negentiende-eeuwse structuur van elitaire besturen paste daarin niet

meer. Bergen op Zoom vormde op dit alles een uitzondering. Weliswaar roerden zich ook hier de carnavalsverenigingen, maar de Stichting Vastenavond had een beter antwoord op de tegenstand dan elders. Zij werkte nauw samen en toonde zich sterk oplossingsgericht.' Rob van de Laar

doelt op toenemend overleg met *meziekskes*, horeca en optochtbouwers. Wat niet veranderde: je kunt alleen bij de club komen als je uitgenodigd wordt. Tot voor kort waren dat alleen mannen. In het Huishoudelijk Reglement (HHR) van 1949 staat: 'De Gròdte Raad is het lichaam dat zich

Burgemeester Ans van den Berg bij Boeremaaltijd 1994. Foto ASV

man voor man inspant de organisatie en het verloop van de Vastenavondviering in de geest van de Stichting zo goed mogelijk te doen verlopen.'

Een mannenclub dus. Dat is sinds 2005 heel langzaam aan het veranderen. Damveld: 'Vrouwen aantrekken betekent verdubbeling van de vijver. Maar dat kun je pas doen als er in de club voldoende draagvlak voor is. Door de verjonging van de laatste decennia is dat draagvlak er nu. Die hobbel is behoedzaam genomen.' Inderdaad, heel erg behoedzaam.

De eerste drie decennia is de

In 2016 krijgen de vier commissies een grotere rol bij het aantrekken van nieuwe leden

Stichting weinig democratisch. Alleen het bestuur kan kandidaten voor lidmaatschap voordragen. In het bestuur en vooral de commissie Protocol worden de voornaamste beslissingen genomen. De andere commissies zijn vooral uitvoerend. De Gròdte Raad heeft niet veel in te brengen. Sinds half de jaren zeventig wordt de invloed van de leden langzaam groter, door grotere autonomie van de commissies en een meer voorwaardenscheppend bestuur.

Als gevolg van veranderingen in de wet wordt in 2005 de vereniging De Gròdte Raad van de Stichting Vastenavond opgericht, als werkgroep van de Stichting. Het bestuur van de vereniging is tevens het bestuur van de stichting. In het Huishoudelijk Reglement 2005 is de zittingsduur voor bestuursleden per functie beperkt tot drie keer drie jaar. In 2016 krijgen de vier commissies een grotere rol bij het aantrekken van nieuwe leden. Die moeten zo veel mogelijk een afspiegeling zijn van de bevolking van de stad. Geen familieleden in een commissie. Meer

zaterdag 15 februari 2020
bndestem.nl e-mail: redactie.bergen@bndestem.nl

Bergen op Zoom

Drie Bergse vrouwen richten Vriendinnen van de Stichting op

Stichting Vastenavond telt nul vrouwen: tijd voor actie

De tijd is rijp voor vrouwen bij de Stichting Vastenavond. Om die reden is er een nieuwe club opgericht: de Vriendinnen van de Stichting. De boeren zijn niet zo gewend aan vrouwelijke vrienden, namelijk. Tijd dus om ze over de streep te trekken, vinden Diny Gladines, Judith Hopmans en Elzevina Withagen.

Majda Ouhajji
Bergen op Zoom

Een ludieke actie, maar met een serieuze ondertoon. En een beetje toeval is ontstaan, zonder dat ze het van elkaar wisten hebben de drie Bergse vrouwen een brief naar de stichting gestuurd. Want hoe kan het toch dat anno 2020 nog altijd geen vrouwen lid zijn van de stichting?

Gladines, Hopmans en Withagen hebben de liefde voor het feest in ieder geval gemeen met de boeren: het zijn Bergse vrouwen in hart en nieren en alle drie opgegroeid en vertrouwd met het leutloot. Van jongs af aan vierten ze het en dragen ze hun steentje bij of dat nu bij een handje is of een boerwiel. Het enige waar ze niet bij mogen is de stichting. En dat vinden ze toch een beetje gek.

Voor Gladines is het niet eens de eerste keer dat ze er de aandacht op vestigt. Dertig jaar geleden stond ze al met een groepje vriendinnen te demonstreren op de Grote Markt, tijdens de Boerenmaandag. 'We realiseer-

den ons toen dat we te vroeg waren, dat we hebben het een aantal jaar later rusten.'

De vrouwen vertellen hun verhaal, verkleed in ouwe hollen en met pruiken op. Ze willen op de foto terwijl ze aan het touwtrekken zijn. Omdat ze de mannen van de stichting over de streep willen trekken. Een boert doet dienst als tegenwicht: met stevig vanggroeide wortels.

Ze vertellen hun verhaal lachend, ze hebben een boodschap, maar willen die absoluut niet afwijken. Vandaar dat ze de mannen willen laten wennen aan hun vriendin.

Vorige week mochten ze naar aanleiding van hun verhaal bij de stichting langkomen. Vier kwamen ze niet, want de mannen zien zichzelf als vriendenclub. En vrouwen erbij, dat vinden ze nog wat te vroeg.

Tien Hopmans vorig jaar op basisschool De Aardloop haar leerlingen vertelde over 'de mannen van de stichting' vroegen de kinderen zich al af: waar zijn de vrouwen dan?

Het resulteerde in zo'n dertig brieven die de leerlingen naar de stichting stuurden. 'Ondanks meende verzoeken is daar geen antwoord op gegeven. Het is een van de redenen dat Hopmans zich ook sterk maakt voor meer vrouwen bij Vastenavond. 'Meisjes hebben geen enkel rolmodel tijdens Vastenavond. Ja, je hebt Wina, maar dat is een heks.'

Dat meisjes zich ook verkleeden als nar of stekene, verandert niks aan het feit dat ze het in de toekomst niet kunnen worden, vinden de drie Bergse vrouwen.

Meeen om meer vrouwen in het verhaal te betrekken, hebben de vrouwen groep. Gladines: 'Wat denk je van Lana, het zusje Wina, een leutloot?'

Of een boerin bij het gewolg. Een priester is ook een optie en dat hoeft niet eens de vrouw van de priester te zijn.

Withagen: 'Tradities veranderen. De Peperbus praat ook pas sinds halverwege de jaren '70. Dan kunnen er nu ook best vrouwen bij.'

'Goed gesprek gehad'
BERGEN OP ZOOM. De actie van de drie vrouwen vindt voorzitter Bas van Oortelen van de Stichting Vastenavond best sympathiek. En hij heeft een goed gesprek met ze gehad. 'Vrouwen zeggen bij ons best lid zijn', zegt hij. 'We hebben geen reglement dat het verbiedt. Maar het is nog niet gebeurd.'

Lid worden van de stichting gebeurt als een van de leden iemand voordraagt als nieuwe lid. De enige vrouw die nu lid is van de stichting is Ans van den Berg, omdat zij huwelijkspartner van Bergen op Zoom was. En die wonden geboren Truch lid.

Ophalen daar ziet Van Oortelen vrouwen met lid worden. 'Maar waarom moet welde man-der: dat moet ik niet.'

2020

«Hoe kan het toch dat anno 2020 nog altijd geen vrouwen lid zijn van de stichting?», vragen Diny Gladines, Judith Hopmans en Elzevina Withagen zich af.

► Judith Hopmans, Diny Gladines en Elzevina Withagen trekken er hant aan. Ze willen vrouwelijke leden in de Stichting Vastenavond.

FOTO: MARCEL OTT/BERGENOPZOOMFOTO

Stichting Vastenavond telt nul vrouwen: tijd voor actie. Foto BNDeStem 2020

inhoudelijke bevoegdheden voor de commissies.

Sinds 2005 staat er in het HHR: 'Vrouwelijke leden hebben de mogelijkheid, indien gewenst, een traditioneel boerinnentenu te dragen, bestaande uit lange zwarte rok, witte blouse, worteldoek en Brabantse boerinnenkap.' Dat blijkt betrekking te hebben op de toenmalige burgemeester Ans van den Berg, die qualitate qua lid is van de Stichting.

2024: Vrouwen toegelaten!

Ook nu nog gaat het over kleding voor mannen én vrouwen maar gelukkig ook over het echt toelaten van

vrouwen. Dat is gebeurd in de historische vergadering van de Stichting Vastenavond op *ellef-ellef* 2024 waar vijf vrouwen als 'aangetrokken lid' zijn aangenomen. Daarvoor heeft nogal wat water door de Zoom moeten stromen. Sinds eind 2019 is gepoogd om over 'vrouwen in de Stichting' in gesprek te komen met het bestuur van de Stichting. In BNDeStem van 15 februari 2020 staat een paginagroot artikel van Majda Ouhajji. Daarin pleiten drie vriendinnen voor vrouwen in de Stichting. Er komt zelfs een massaal Boerinneprotest op dweilavond 20 februari 2023. Daarna buigt een werkgroep van de Stichting

zich erover. Met als resultaat het *ellef-ellef* besluit.

Momenteel werkt de Stichting aan een nieuwe herziening van het HHR. Daarin wordt melding en behandeling van ongewenst gedrag of integriteitskwesties geregeld. Er is ook al een externe vertrouwenscommissie ingesteld die klachten behandelt en bijdragen levert aan een prettige werkomgeving binnen de Stichting. Leden kunnen door het bestuur op ongewenst gedrag aangesproken worden. Zowel over gedrag binnen de organisatie zelf of in de samenwerking met anderen buiten de club. Aan te trekken leden moeten een afspiegeling zijn van vastenavond vierende krabben. Daarvan is zeker de helft *vrouwke*.

Links: In een stoetje trekken 111 *boerinne* voor een ludieke maar doeltreffende dwellact naar de Kaai. Rechts: Elma Petter leest het manifest van 't *boerinne*protest voor.

Vooruitblik

Goede ontwikkelingen zijn in gang gezet. Jammer genoeg wordt nog geen

open sollicitatieprocedure voorgesteld om onbekende talenten, zowel mannen als vrouwen, buiten de kringen van de

stichtingsmensen te werven. De vijver wordt dan pas echt groot.

Er is nog een lange weg te gaan: verbeeld door de Gròòtste Boer die op de kar in de intocht en optocht van dit jaar nogal duidelijk de lakens uitdeelde aan de dames die ijverig zaten te 'werken'. Grappig bedoeld, maar ondertussen.

Voorwaarde voor het langdurig behoud van de tradities en de ziel van de Vastenavond is dat de organisatie divers wordt en gedragen blijft door alle *bergenèere* die het feest in de genen voelen kriebelen. Vrouwen kunnen hierbij net zo goed een rol spelen als mannen. Dat gebeurt al lang overal, ook bij organisaties in Bergen op Zoom. En dat wordt al tientallen jaren bewezen in Leiden bij de organisatie van het jaarlijkse, zeer traditionele, grote feest Leidens Ontzet. Ook in Oeteldonk zijn vrouwen al veel langer actief in bestuurlijke functies.

Tot slot een welgemeende raad: Stichting: blijf niet alles zelf bestieren, maar werk aan kweekvijvers voor krabkracht.

Gròòtste Boer deelt *de lakes* uit. Intocht 2025 Foto ASV

De auteur en zijn achtergrond

Jackie Stuart, in 1948 geboren in de Faurestraat. In latere jaren wordt hij vooral in Bergen op Zoom Ko genoemd en daarbuiten Jack. De jongste uit het gezin van zes, gesticht door moeder Bertje Verhoeven en vader Kasper Stuart. Bertje is de jongste van veertien kinderen van smid Adrianus Verhoeven en moeder Maria Krinkels. Kasper stamt uit een eeuwenlang Bergs Stuart-geslacht, hij was vertegenwoordiger/procuratiehouder. Moeder Bertje regelde het gezin dat een sterke band had met Janus (eerste Steketee) Verhoeven. Vastenavond zit in de genen: vader Kas zat vanaf de oprichting in 1946 bij de Stichting Vastenavond (ja, toen nog met een 'o'). Daarin afgelost door oudste broer Rob die er nog steeds actief in is. Zelf als boerke naar intocht en optocht. Lipstick op wangen en neus, snor van kurkzwart. *Verrekesblaze* maken. Als kulleke mee naar De Draak. Nachten in Thalia. Eerste *stééngoeie dweil* in 1967. 55 jaar lid van dweilband Wa Summe Nou Ebbe. Na de Mulo op het Canisius en HBS op het Moller, afgestudeerd als stadssocioloog aan de Katholieke Universiteit Nijmegen.

Jack Stuart. Foto Tom Baelemans

De auteur in het dweilpak waarin men hem al een aantal jaren tijdens de Vastenavond kan tegenkomen. Het kostuum, dat inderdaad uitsluitend bestaat uit aan elkaar genaaide dweilen, is gemaakt door de Bredase Cora van Peer, die in haar woonplaats enige faam geniet als ontwerpster van (veelal zeer originele) carnavalsontwerpen. Foto Jan van Roestel

Verantwoording werkwijze

Gesprekken, epjes en mails

Decennia lange kroegpraat tijdens het 'Leutfeest' met veel vastenavond vierende Krabben, hebben mijn sociologische blik op de maatschappelijke verhoudingen tijdens de vastenavond ontwikkeld.

Om mijn vermoedens te toetsen heb ik gemaild en interviews gehouden met:

Groepje bouwers. Ferd Quik (†), Lauw Almekinders en Jac. Linders, oprichters stichting De Bergse Bouwers.
Cees Vanwesenbeeck. Oud stadsarchivaris gemeente Bergen op Zoom; auteur boeken en artikelen over de vastenavond; lid Stichting Vastenavond 1973-1978 commissie Rommelpot.
Henk Franken. Expert geschiedenis Bergse horeca; schrijver artikelen daarover; verzamelt horeca-verwante paraferalia en stelt die tentoon; verzorgt boeiende rondleidingen langs panden waar vroeger cafés in zaten, of nog zitten.
Marius van Nispen en Peter Bakx. Marius heeft zijn legendarische vader, tamboer Jan van Nispen, op kleine trom opgevolgd in het Paporkest. Peter is maatschappelijk en politiek actief, speelde in dweilbands in Berrege en is muzikaal creatief bezig.

Peter van der Velden. Raadslid PvdA, wethouder en burgemeester Bergen op Zoom. Lid dweilband 'Toeteroet'. Vele andere bestuurlijke functies.

Rob van der Laar. Minister-president Stichting (sinds 2006 weer een 'vereniging') 'Oeteldonsche Club van 1882' (1993-2008); Lid Archiefcommissie en sinds 2007 archivaris van de OCv1882 (1979-heden); Minister van Pers en Publiciteit van de OCv1882 (1986-1993); Raadspensionaris van Oeteldonk (2008-heden); Mede-initiatiefnemer / voorzitter Brabantse Carnavals Federatie (2007-2023); Initiatiefnemer, oprichter en conservator van het Oeteldonsk Gemintemuseum (2001-nu); Auteur van diverse boeken en artikelen over carnaval.

Rik Kamps. 25 jaar bestuurslid van de 'Vereeniging 3 October' die al eeuwenlang het 'Leidens Ontzet' organiseert. De laatste 8 jaar als algemeen voorzitter.

John Besling. Weet 'alles' van de vastenavond, net als vader Wim. In 1976 een van de oprichters van dweilband Wa Summe Nou Ebbe. Fervent muzikant. Columnist in de Facebook groep 'D'r zit meziek in.'

Irene van Kemenade. 11 jaar Boerin van 1986 t/m 1996, 10 jaar redacteur Vastenavondkrant van 2012 t/m 2021 en 5 jaar jurylid Optocht van 2017 t/m 2021. 2014-heden: bestuurslid en plv. voorzitter Stichting Bevrijding Brabantse Wal, voorzitter werkgroep Bevrijdingsdefilé en Taptoe.

Max Berger. Prins Miel I van 1977-1983. Daarna lid commissie Protocol.

Sjef de Wit. In 1983 begonnen bij de Stichting in de commissie Technies, vanaf 1986 Optocht en sinds 1996 archivaris.
Koert Damveld. Prins Manus I van 1984-1995. Daarna tot nu toe lid Protocol waarvan 2001-2005 en van 2021-2022 voorzitter. Van 2005 tot 2014 Algemeen Voorzitter.
Rob Stuart. In 1982 begonnen in Protocol en van die commissie voorzitter 1984-1990. Algemeen Voorzitter 1995-2005 en nog steeds actief in de Stichting.
Louis de Kok. Vanaf 2006 commissie Financieel. Sinds 2014 algemeen secretaris, Sik. Dit jaar voor het eerst in Protocol.

Vervolgens heb ik de volgende schriftelijke bronnen geraadpleegd:

Archief Stichting Vastenavond: *Lijst ondertekenaars van het Manifest, met beroep, 1946. Ledenlijst met jaar eerste lidmaatschap en functies 1947, 1950, 1970. Afschrift d.d 18 September negentienhonderd zevenenveertig, van den oprichting van den: Stichting "VASTENAVOND BERGEN OP ZOOM". Uitnodiging door het bestuur aan de leden van den Grooten Raad voor een vergadering op 25 maart 1947. HUISHOUDELIJK REGLEMENT VAN DE STICHTING "VASTENAVOND BERGEN OP ZOOM", vastgesteld op 4 en 29 november 1949 door De Grote Raad.*

Drs. Yolande Kortlever. Vastenavond, feest der saamhorigheid. *De Waterschans*, jrg. 40 nr. 4-2010: 155-170

WBA, 0324-verzameling Slootmans nr38: bevolkingsverloop o.a. Centraal bureau voor de statistiek; *Uitkomsten van de Volks-en Beroepstelling 31 mei 1947. Gemeente Bergen op Zoom* WBA, 0324-verzameling Slootmans: nr39: radiopraatjes en gegevens Comité voor Maatschappelijken Wederopbouw Bergen op Zoom.

WBA, boz-0338 Documentatiecollectie betreffende de vastenavond te Bergen op Zoom

Max Berger. Een blik op de toekomst van de Bergse Vastenavond. Notitie 24 februari 2013

Rob van de Laar. *Carnaval! Van Agge mar Leut et, Hatsikidee, Salaai en Alaaf tot Houdoe.* Beilen: Pharos uitgevers. 2011: 52,78,80,81 ISBN 978 90 73999 26 0 NUR 694

E.G.H. Härtel. *BERGEN OP ZOOM. Proeve van een sociaal-geografische stadsanalyse.* Terborg: Drukkerij Fa. Lammers en zonen, 1961: 165-179

Officieel adresboek voor Bergen op Zoom. Bergen op Zoom: W. van der Kreek & Zn en Vinc. Luijten – v. Genabeek, 1939
Cor Meerbach. 11x11. *11 jaar vastenavond.* Bergen op Zoom: Stichting Vastenavond, 1956: 15, 56-62

W.Besling en J.de Wit. *Carnaval of Vastenavond. Gewònn oew eige zijn.* Bergen op Zoom, 1999: 25-35